

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
БИОЛОГИЯ И ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

28 май 2019 г. – Вариант 2.

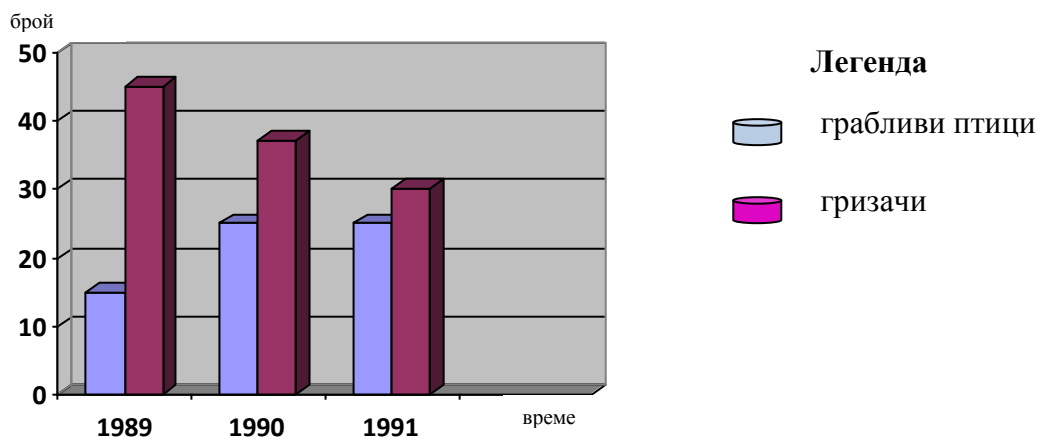
МОДУЛ 2.

Време за работа 150 минути

Отговорите на задачите от 36. до 50. вкл. записвайте в свитъка за свободни отговори!

36. Еколози изследвали числеността на популациите на грабливи птици и гризачи в една житна нива. Анализирайте графиката и отговорете на въпросите.

(Отговорите напишете с думи срещу съответната буква.)

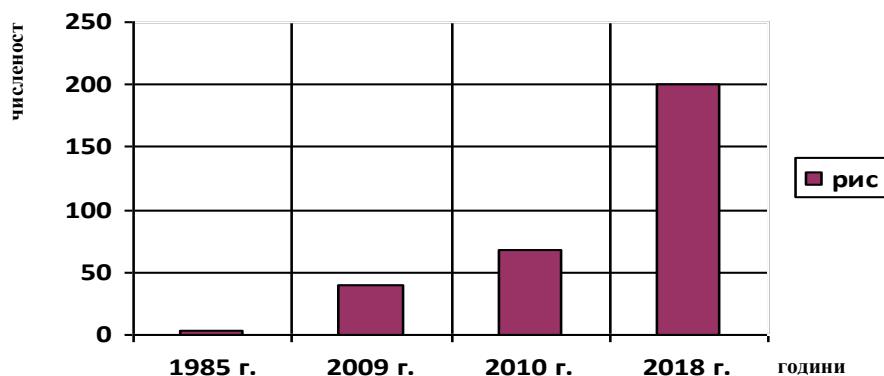

- А) През коя година числеността на популацията на гризачите е най-ниска?
- Б) В кой интервал от време популацията на грабливите птици е стабилна?
- В) Популацията на коя от двете групи животни е намаляваща?
- Г) На кое междувидово взаимоотношение се дължи динамиката на числеността на двете популации?
- Д) Предположете как би се променила числеността на популацията на грабливите птици, ако през 1992 г. нивата се засее с лавандула.

37. Прочетете текста, анализирайте фигурата към него и отговорете на поставените въпроси, като избирате от предложенията в скобите.

“Поради избиване заради ценната му кожа през 1985 г. рисът е вписан в Червената книга на България. През 2003 г. еколози получават сигнали за рисове в Западна Стара планина. През 2009 г. популацията наброява 40 индивида. През следващата година се раждат 20 индивида, 10 навлизат от Сърбия, а 4 напускат границата на България. Вълк напада едно семейство и загиват 2 риса.”

(Отговорите напишете срещу съответната буква.)

- А) Каква е числеността на популацията на риса през 2010 г.? (46 / 64/ 84 индивида)
- Б) Каква е тенденцията в развитието на популацията за периода 2009 – 2018 г.? (намаляваща / стабилна / нарастваща)
- В) С колко се е променил броят на индивидите в популацията в резултат от емиграцията и имиграцията през 2010 г.? (6 /10/14)
- Г) Към коя група принадлежи екологичният фактор, който е основна причина за изчезването на риса в България? (абиотични / биотични / антропогенни)

38. Кои от изброените молекули са белтъци?

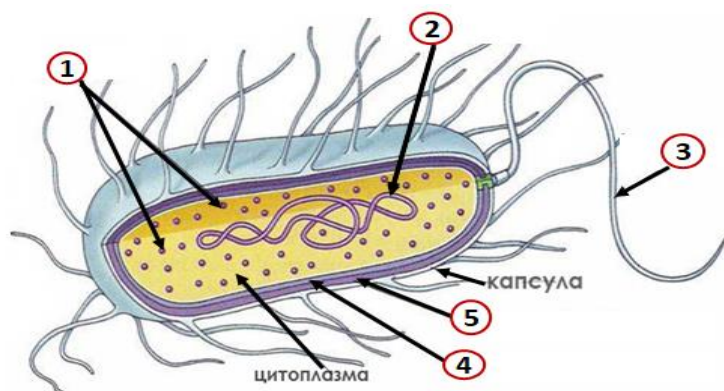
(Изберете **НЕ ПОВЕЧЕ** от **ЧЕТИРИ** отговора и ги напишете чрез съответните цифри.)

1. хемоглобин	5. инсулин
2. хитин	6. скорбяла
3. восък	7. колаген
4. кератин	8. холестерол

39. Отговорете на въпросите (А, Б, В, Г, Д) за структурите (1, 2, 3, 4, 5) на прокариотната клетка.

(Отговорите напишете с цифра срещу съответната буква.)

- А) С коя цифра е означена структурата, притежаваща свойството *избирателна пропускливост*?
- Б) С коя цифра е означен органелът, чиято функция е *синтез на белтъци*?
- В) С коя цифра е означена молекулата, носеща *наследствената информация* на клетката?
- Г) С коя цифра е означена структурата, придаваща *формата* на клетката?
- Д) С коя цифра е означена структурата, която има *двигателна функция*?

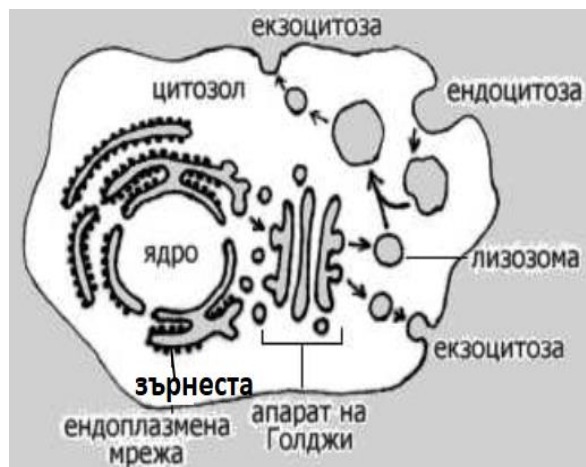
40. На схемата са представени клетъчни структури и процеси, свързани с тях. Направете изреченията верни, като избирате от думите в скобите. (Отговорите напишете срещу съответната буква.)

А) Апаратът на Голджи отделя секреторни мехурчета, които напускат клетката чрез (ендоцитоза / екзоцитоза).

Б) Лизозомата осъществява (смилање / синтез) на вещества.

В) В апарата на Голджи се образуват (вакуоли / лизозоми).

Г) В зърнестата ендоплазмена мрежа се образуват (въглехидрати / белтъци), които постъпват за опаковане в апарата на Голджи.

41. Разгледайте изображението на бактериофаг и допълнете пропуснатото, като направите твърденията верни.

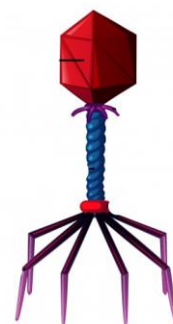
(Отговора напишете с думи срещу съответната буква в свитъка за отговори.)

А) Фагите са вируси по .....

Б) В главата им се съдържа молекула ....., носител на наследствената информация.

В) Опашката на фагите е изградена от ..... молекули.

Г) Те се прикрепват към клетката-гостоприемник чрез .....

42. Разгледайте фигурата на полизома и напишете наименованието на:

(Отговорите напишете с думи срещу съответните букви в свитъка за отговори.)

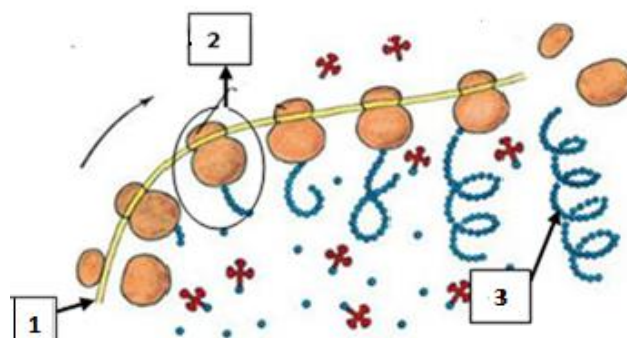
А) компонента, означен с цифра 1

Б) компонента, означени с цифра 2

В) компонента, означени с цифра 3

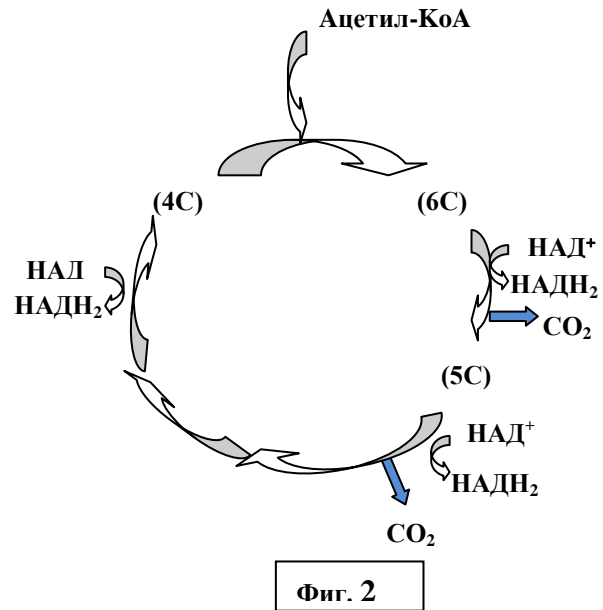
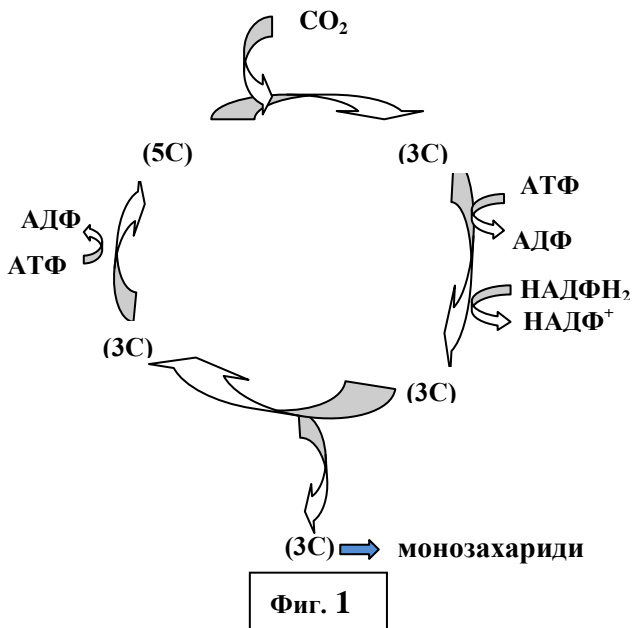
Г) процеса, който илюстрира фигурата

Д) характера на метаболитния процес, изобразен на фигурата

43. На фигурите са представени два циклични метаболитни процеси. Разгледайте ги и направете изреченията верни, като избирате от думите в скобите.

(Отговорите напишете с думи срещу съответната буква.)

- А) **Фигура 1** илюстрира (анаболитен / катаболитен) процес.
- Б) **Фигура 2** се нарича (цикъл на Кребс / цикъл на Калвин).
- В) Процесът от **фигура 1** е характерен за (растителна / животинска) клетка.
- Г) Процесът на **фигура 2** се извършва в (хлоропластите / митохондриите).

44. Отговорете на въпросите за клетъчното делене.

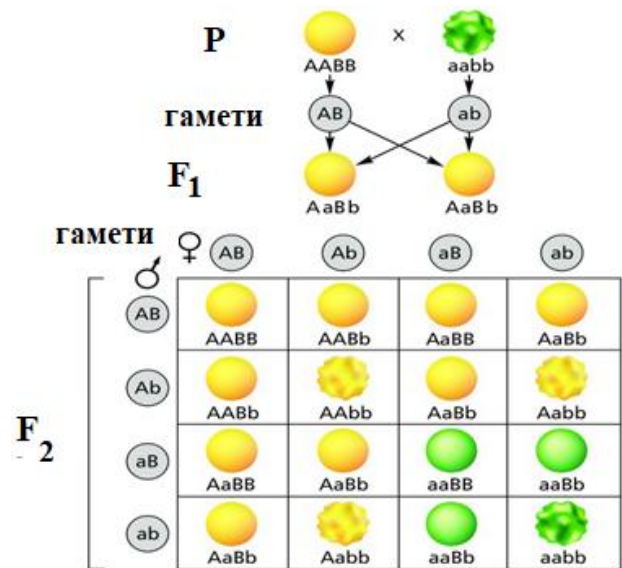
(Отговорите напишете с думи срещу съответната буква.)

- А) Как се нарича универсалният процес на клетъчно делене на еукариотните клетки?
- Б) Как се нарича подготовката на клетката за делене?
- В) Колко клетки се получават при това делене от една майчина клетка?
- Г) Какъв е хромозомният набор на получените дъщерни клетки?

45. При опрашване на цветове от растения градински грах с жълти и гладки семена с растения със зелени и грапави семена всички хибриди от първото поколение са жълти и гладки. Направете твърденията (А, Б, В, Г, Д) верни за това кръстосване, като допълните изреченията.

(Отговорите напишете в свитъка за свободни отговори срещу съответната буква.)

- А) Описаното кръстосване е .....
- Б) Доминантни са алелите за ..... и гладки семена.
- В) Родителите са ..... и по двата гена.
- Г) Хибридите от F₁ са ..... и по двата гена.
- Д) Жълтите и гладки семена в F₂ са 9/16 от всички индивиди, а зелените и грапави са .....

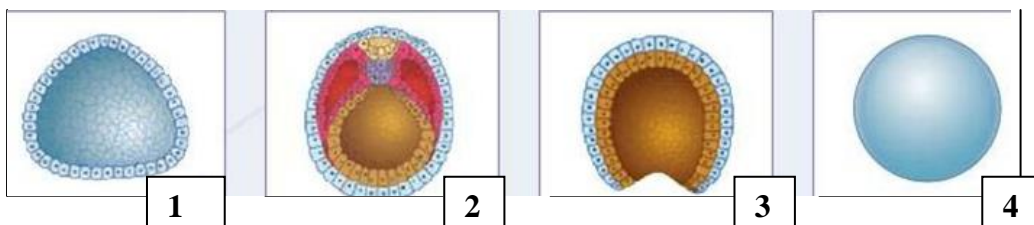

46. В таблицата са представени наследствени заболявания при човека (А, Б, В, Г) и мутациите, на които се дължат (1, 2, 3, 4). Открийте съответствията между мутация и заболяване.

(Отговора напишете с цифри срещу съответната буква.)

Заболяване	Мутация
А) Синдром на Патау	1. тризомия на 21-ата хромозома
Б) Синдром на Даун	2. монозомия на X-хромозомата
В) Синдром на Търнър	3. тризомия XXУ
Г) Синдром на Клайнфелтър	4. тризомия на 13-ата хромозома

47. На фигурата са представени стадии на зародишното развитие (1, 2, 3 и 4).

А) Напишете наименованието на структурите, означени с 1, 2 и 4;
(Отговорите нанесете срещу съответните цифри)

Б) Подредете в правилната последователност структурите от тези стадии, като използвате цифрите (1, 2, 3 и 4).

48. Разпределете понятията 1, 2, 3, 4 и 5 съответно към насоките (А) или пътищата (Б) на еволюционния процес.

(Отговора напишете с цифри срещу съответната буква.)

1. биологичен прогрес   2. ценогенези   3. ароморфози   4. биологичен регрес
5. идиоадаптации

А) насоки на еволюцията

Б) пътища на еволюционния процес

49. Направете изреченията верни, като изберете от думите в скобите.

(Отговорите напишете срещу съответните букви.)

А) (Сръчният / Изправеният) човек е започнал да изработва примитивни оръдия на труда.

Б) Към (архантропите / палеоантропите) се отнася хайделбергският човек.

В) (Питекантропът / Синантропът) живеел в Азия.

Г) (Неандерталецът / Кроманьонецът) засаждал растения и опитомявал животни.

50. Разгледайте изображенията и отговорете на въпросите.

(Отговорите напишете срещу съответните букви.)

А) На коя фигура е изобразен хомоложен орган на горния крайник на човека?

Б) Органът на коя фигура е аналожен на крилата на птиците?

В) На коя фигура е отбелязан рудиментарен орган?

Г) Към коя основна група доказателства за еволюцията спадат изобразените органи?

